Hukuk Bölümü 2004/79 E., 2004/78 K.

- **OLUMLU GÖREV UYUŞMAZLIĞI ÇIKARMA**
- **TAŞIYICININ SORUMLULUĞU**

- 227 S. VAKIFLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜNÜN TEŞKİLAT VE GÖREVLE... [Madde 13]
- 2247 S. UYUŞMAZLIK MAHKEMESİNİN KURULUŞ VE İŞLEYİŞİ HAK... [Madde 10]
- 2247 S. UYUŞMAZLIK MAHKEMESİNİN KURULUŞ VE İŞLEYİŞİ HAK... [Madde 27]
- 6762 S. TÜRK TİCARET KANUNU [Madde 12]

"İçtihat Metni"

OLAY: Mülkiyeti Elazığ İl Özel İdaresine ait bulunan ve Baskil İlçesi Belde ve Köylere Hizmet Götürme Birliği tarafından Karakaya Baraj Gölünde işletilmekte olan feribotun, 29.8.2002 gününde Baskil-İmikuşağı İskelesinden aldığı yolcu ve yükleriyle hareket ettikten sonra Battalgazi-Atabey İskelesine varmadan baraj gölünde alabora olarak batması sonucunda feribot yolcusu Mehmet Ali Demir boğularak ölmüştür.

Davacılar vekilince, muris ve yakının ölümü nedeniyle destekten yoksun kalan ve büyük acı ve elem duyan eş ve çocukları ile anne, baba ve diğer yakınlar için 130.000.000.000.-TL. maddi ve 285.000.000.000.-TL. manevi olmak üzere toplam 415.000.000.000.-TL. tazminatın, olay tarihinden itibaren yasal faiziyle birlikte, davalılardan müştereken ve müteselsilen tahsiline hükmedilmesi istemiyle, 18.7.2003 gününde idari yargı yerinde dava açılmıştır.

Davalı idarelerin vekillerince, birinci savunma dilekçelerinde, davada adli yargının görevli olduğu ileri sürülerek görev itirazında bulunulmuştur.

MALATYA İDARE MAHKEMESİ ;26.12.2003 gün ve E:2003/977 sayı ile, batan feribotta bulunan murislerini kaybeden davacılar tarafından, davalı idarelerin üzerine düşen kontrol görevini gereği gibi yerine getirmediğinden bahisle uğranıldığı ileri sürülen zararın tazmini istenildiği görülmekle, bakılan bu davada kamu hizmetinin yöntemine ve hukuka uygun olarak yürütülüp yürütülmediğinin, hizmet kusuru veya başka nedenle idarenin sorumluluğu bulunup bulunmadığının idare hukuku ilkelerine göre saptanması gerekeceğinden, 2577 sayılı Yasa'nın 2/1-b. maddesi kapsamındaki tam yargı davasının görüm ve çözümünde idari yargı yerinin görevli bulunduğu gerekçesiyle görev itirazını reddederek görevlilik kararı vermiştir.

Davalı idare vekilinin olumlu görev uyuşmazlığı çıkarılması yolundaki dilekçesi üzerine dava dosyası, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilmiştir.

YARGITAY CUMHURİYET BAŞSAVCISI; Elazığ İl Özel İdaresine ait feribotun, Baskil Kaymakamlığı Köylere Hizmet Götürme Birliği'ne, Karakaya Barajında yük ve yolcu taşıma işinde kullanılmak üzere kiralandığı, idarenin bu hizmeti bir kamu hizmeti olmakla birlikte, yolcu taşımacılığı işini yolculara bilet satarak yaptığı ve yolcuların da bu bileti ücreti karşılığında satın alarak bu hizmetten yararlandığı; bu nedenle, taraflar arasında icap ve kabulden doğan hukuki bir ilişki kurulduğu, Türk Ticaret Kanunu'nun 12. maddesinde, kara, deniz ve havada, nehir ve göllerde yolcu ve eşya taşımak üzere kurulan müesseselerin ticarethane sayılacağına işaret edildiği, anılan Kanun'un 798. maddesinde, yolcuların, taşıyıcılar tarafından iç hizmetleri tanzim için konmuş olan usul ve talimatı ihlal etmemekle yükümlü oldukları, 806. maddesinin birinci ve ikinci fıkralarında ise, taşıyıcının, yolcuları gidecekleri yere sağ ve salim olarak ulaştırmakla mükellef bulunduğu, yolcuların kazaya uğramaları halinde bundan doğacak zararların taşıyıcı tarafından tazmin edileceği, yolcunun kaza sonucunda ölmesi halinde de mirasçılarının uğradıkları zarara karşılık taşıyıcıdan tazminat isteyebileceklerinin hükme bağlandığı, Türk Ticaret Kanunu'nun anılan maddeleri uyarınca yolcu taşıma işinin, ücret karşılığında yapılan ticari bir faaliyet niteliği taşıdığının ve bu işi yapanın da tacir olduğunun anlaşıldığı, Anayasa Mahkemesince yolcu taşıma ücretlerinin, kamu gücüne dayanılarak alınan vergi benzeri mali yükümlülükler kapsamında görülmediği, olayda ölenin yolcu olması, davalı idarenin ise taşıyıcı sıfatını taşıması karşısında, kârlılık ve verimlilik ilkeleri doğrultusunda ticari alanda yürütülen taşımacılık faaliyetinin, idarenin kamusal nitelikte üstün hak ve yetkiler tanıyan hüküm ve koşullar içermemesi nedeniyle, idari sözleşme olmadığı, ancak tarafların serbest iradesine dayanan ticari nitelikte bir özel hukuk sözleşmesi olduğu sonucuna varıldığı, bu durum karşısında, idarenin özel hukuk sözleşmesinden doğan uyuşmazlığın, görüm ve çözümünde adli yargı yeri görevli bulunduğundan Malatya İdare Mahkemesi'nin görevlilik kararının kaldırılması gerektiği gerekçesiyle, adli yargı yararına olumlu görev uyuşmazlığı çıkarmış olup, 2247 sayılı Yasa'nın 10. maddesine göre görev konusunun incelenmesini Uyuşmazlık Mahkemesi'nden istemiştir.

Başkanlıkça, 227 sayılı Yasa'nın 13. maddesinin üçüncü fıkrasına göre Danıştay Başsavcısı'ndan yazılı düşüncesi istenilmiştir.

DANIŞTAY BAŞSAVCISI;Olayda, davacıların murisinin davalılardan Baskil Köylere Hizmet Götürme Birliğince işletilen Baskil Feribotunda müşteri sıfatı ile yolculuk ettiği sırada feribotun batması sonucu vefat etmesi nedeniyle uğranıldığı iddia olunan maddi ve manevi zararın tazmini istemiyle açılan davada, taraflardan davacı murisinin sıfatı yolcu, davalı kurumun sıfatı ise taşıyıcı olup, aralarındaki hukuki ilişkinin Türk Ticaret Kanunu ve Borçlar Kanunu hükümleri karşısında özel hukuk ilişkisi niteliğini taşıdığı, bu durumda; olayın oluş biçimi ve tarafların sıfatları bakımından idare hukuku alanına giren bir idari eylem veya işlemden doğmuş herhangi bir zararın varlığından söz edilemeyeceğinden, taşıyıcı kurum ile yolcu arasında özel hukuk ilişkisinden doğan bir zararın tazmini istemiyle açılan davanın, 2577 sayılı İYUK.nun 2/1-b. maddesinde belirtilen dava türleri arasında yer almaması nedeniyle, görüm ve çözümünün idari yargıya ait bulunmadığı, bu nedenle Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının 2247 sayılı Yasa'nın 10. maddesine göre yapmış olduğu başvurunun kabulü gerektiği yolunda yazılı düşünce vermiştir.

İNCELEME VE GEREKÇE :Uyuşmazlık Mahkemesi Hukuk Bölümü'nün, Tülay TUĞCU'nun Başkanlığında, Üyeler: M. Lütfü ÜÇKARDEŞLER, Coşkun ÖZTÜRK, Z.Nurhan YÜCEL, Sinan TUNCA, Abdullah ARSLAN ve H.Hasan MUTLU'nun katılımlarıyla yapılan 01/11/2004 günlü toplantısında;

I-İLK İNCELEME :Dosya üzerinde 2247 sayılı Yasa'nın 27. maddesi uyarınca yapılan incelemeye göre davalı vekilince anılan Yasa'nın 10. maddesinde öngörülen yönteme uygun şekilde ve 12. maddede belirlenen süre içinde başvurulması üzerine Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı tarafından uyuşmazlık çıkarıldığı anlaşıldığından görev uyuşmazlığının esasının incelenmesine oybirliği ile karar verildi.

II- ESASIN İNCELENMESİ :Raportör-Hakim İsa YEĞENOĞLU'nun davanın çözümünde adli yargının görevli olduğu yolundaki raporu ile Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının adli yargı yararına olumlu görev uyuşmazlığı çıkarılmasına ve Danıştay Başsavcısının davada adli yargının görevli bulunduğuna ilişkin düşünce yazıları ve dosyadaki belgeler okunduktan; ilgili Başsavcılarca görevlendirilen Yargıtay Cumhuriyet Savcısı Ahmet BEŞİNCİ ile Danıştay Savcısı Nevzat ÖZGÜR'ün yazılı düşünceler doğrultusundaki açıklamaları da dinlendikten sonra GEREĞİ GÖRÜŞÜLÜP DÜŞÜNÜLDÜ:

Dava, baraj gölünde batan feribotun yolcusunun ölümü nedeniyle yakınlarının uğradığı zararların idarece tazmini istemiyle açılmıştır.

Uyuşmazlığın çözümü için, olayda yerel yönetimlerce yürütülen faaliyetin ve zarar gören ile aralarındaki hukuki ilişkinin niteliğinin incelenmesi gerekmektedir.

29.6.1956 tarih ve 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 12. maddesinde, kara, deniz ve havada, nehir ve göllerde yolcu ve eşya taşımak üzere kurulan müesseselerin ticarethane sayılacağına işaret edilmiş; anılan Kanun'un " Taşıma İşleri ve Taşıma Senedi" başlıklı İkinci Kısımının "Yolcu Taşıma" ya ilişkin Üçüncü Ayırımında yer alan 798. maddesinde, yolcuların, taşıyıcılar tarafından iç hizmetleri tanzim için konmuş olan usul ve talimatı ihlâl etmemekle mükellef oldukları, 806. maddesinin birinci ve ikinci fıkralarında ise, taşıyıcının, yolcuları gidecekleri yere sağ ve salim olarak ulaştırmakla mükellef bulunduğu, yolcuların kazaya uğramaları halinde bundan doğacak zararların taşıyıcı tarafından tazmin edileceği, yolcunun kaza neticesinde ölmesi halinde onun yardımından mahrum kalan kimselerin dahi uğradıkları zararlara karşılık taşıyıcıdan tazminat isteyebilecekleri, ancak taşıyıcının, kazanın kendisine ve yardımcılarına yükletilmesi mümkün olan bir kusurdan doğmadığını ispat ettiği takdirde bu iki haldeki tazminattan kurtulacağı hükme bağlanmıştır.

Anılan yasal düzenlemeden, yolcu taşıma işinin, ücret karşılığında yapılan ticari bir faaliyet niteliği taşıdığı ve bu işi yapanın da tacir olduğu anlaşılmaktadır.

Öte yandan, Anayasa Mahkemesi 18.2.1985 günlü, E:1984/9, K:1985/4 sayılı kararında, karayollarından , köprülerden alınan geçiş parası, su, elektrik, havagazı, demiryolları, hava yolları, kimi hastane ücretleri gibi, ekonomik koşullara göre oluşturulan ve tesislerin bakımını, idamesini ve yeni yatırımlar yapılmasını sağlamak için yapılan ödemeleri belirli kamu hizmetleri karşılığında kişilerden alınan, resim, harç ve benzeri mali yükümlülüklerden ayrı kabul etmiş olup; bu kabule göre, baraj gölü taşımacılığında alınan yolcu taşıma ücretlerinin, kamu gücüne dayanılarak alınan vergi benzeri mali yükümlülükler kapsamında olmadığı da açıktır.

Olayda, zarar görenin yolcu olması, davalı Birliğin ise taşıyıcı sıfatını taşıması karşısında, taraflar arasındaki hukuki ilişkinin taşıma sözleşmesine dayanan bir özel hukuk ilişkisi olduğu; Yerel Yönetim Birliğinin ticari alanda yürüttüğü taşımacılık faaliyetinin de özel hukuk hükümlerine tabi bulunduğu açıktır.

Öte yandan, feribotun maliki Özel İdare Müdürlüğü ile Yerel Yönetim Birliği arasındaki hukuki ilişki de kira sözleşmesine dayanan bir özel hukuk ilişkisidir.

Belirtilen durum karşısında ve Birlik tarafından yürütülen faaliyetin ve taraflar arasındaki hukuki ilişkinin niteliği gözönüne alındığında, olayda idari bir eylem ya da işlemden doğmuş herhangi bir zarar sözkonusu olmayıp , yolcunun uğradığı zarardan dolayı taşıyıcının tazmin yükümlülüğünün saptanmasına ilişkin bulunan davanın, özel hukuk hükümlerine göre görüm ve çözümünde adli yargı yeri görevli bulunmaktadır.

Açıklanan nedenlerle, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığınca 2247 sayılı Yasa'nın 10. maddesine göre yapılan başvurunun kabulü ile İdare Mahkemesi'nin görevlilik kararının kaldırılması gerekmektedir.

SONUÇ :Davanın çözümünde ADLİ YARGININ görevli olduğuna, bu nedenle Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının BAŞVURUSUNUN KABULÜ ile Malatya İdare Mahkemesi'nin 26.12.2003 gün ve E:2003/977 sayılı GÖREVLİLİK KARARININ KALDIRILMASINA, 01.11.2004 gününde OYBİRLİĞİ İLE KESİN OLARAK karar verildi.